

„ვამტკიცებ“

შპს „რუსთავის ფოლადი“

გენერალური დირექტორი

ნუგზარ კაჩუხაშვილი _____

„_____“ „_____“ 2021წ

შპს „რუსთავის ფოლადი“

ნარჩენების მართვის გეგმა

რუსთავი 2021

სარჩევი

1. შესავალი	3
2. ნარჩენების მართვის პოლიტიკა და კონტროლის სტანდარტები	3
3. ინფორმაცია კომპანიის შესახებ:	4
4. კომპანიის საქმიანობის მოკლე აღწერა	4
5. შპს “რუსთავის ფოლადი“-ს საქმიანობის პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის გეგმა	5
6. კომპანიის საქმიანობის პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენები	5
7. ნარჩენების მართვის ღონისძიებები	12
7.1 ნარჩენების პრევენციისა და აღდგენისთვის გათვალისწინებული ღონისძიებები	12
7.2 წარმოქმნილი ნარჩენების აღრიცხვა და ანგარიშგება	13
7.3 წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვება, განთავსება, მარკირება	13
7.4 ნარჩენების დროებითი შენახვის მეთოდები და პირობები	15
7.5 ნარჩენების გადაცემის და ტრანსპორტირების წესები	16
7.6 ნარჩენების დამუშავება/საბოლოო განთავსება	17
8. ნარჩენებთან უსაფრთხო მოპყრობის ზოგადი მოთხოვნები	19
9. უსაფრთხოების მოთხოვნები და შესაძლებელი ავარიული სიტუაციების პრევენცია ნარჩენების მართვის დროს	20
10. პასუხისმგებლობა ნარჩენების მართვის გეგმის შესრულებაზე	21
დანართი 1. სახიფათოობის, გამაფრთხილებელი და ამკრძალავი ნიშნები	23
დანართი 2. სახიფათო ნარჩენების საინფორმაციო ფურცელი	24

1. შესავალი

წინამდებარე დოკუმენტი წარმოადგენს შპს „რუსთავის ფოლადი“-ს მეტალურგიული ქარხნის ექსპლუატაციის ეტაპზე წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის გეგმას, რომელიც მომზადებულია საქართველოს ნარჩენების მართვის კოდექსის საფუძველზე და მისი შინაარსი შეესაბამება - „კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმის განხილვისა და შეთანხმების წესის დამტკიცების შესახებ“ (საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის ბრძანება №211. 2015 წლის 4 აგვისტო ქ. თბილისი) - დოკუმენტით განსაზღვრულ მოთხოვნებს. „ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს მოთხოვნების საფუძველზე, კანონის მე-14 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად „ფიზიკური ან იურიდიული პირი, რომლის საქმიანობის შედეგად წლის განმავლობაში 200 ტონაზე მეტი არასახიფათო ნარჩენი ან 1000 ტონაზე მეტი ინერტული ნარჩენი ან 120 კილოგრამზე მეტი რაოდენობის სახიფათო ნარჩენი წარმოიქმნება¹, ვალდებულია შეიმუშაოს კომპანიის „ნარჩენების მართვის გეგმა“.

ვინაიდან აღნიშნული კომპანიის საქმიანობის პროცესში ადგილი აქვს არასახიფათო და ინერტული ნარჩენების, ასევე, 120კგ-ზე მეტი რაოდენობით სახიფათო ნარჩენების წარმოქმნას, შემუშავებულია ნარჩენების მართვის გეგმა და მოიცავს კომპანიის საქმიანობის უახლოეს სამწლიან პერიოდს (2021-2022წწ).

კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმა ახლდება ყოველ 3 წელიწადში ან წარმოქმნილი ნარჩენების სახეობის, რაოდენობის შეცვლის და დამუშავების პროცესში არსებითი ცვლილებების შეტანის შემთხვევაში.

2. ნარჩენების მართვის პოლიტიკა და კონტროლის სტანდარტები

შპს „რუსთავი ფოლადი“-ს ნარჩენების მართვის გეგმა შემუშავებულია, ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული, ეროვნული და საერთაშორისო სტანდარტების მოთხოვნების გათვალისწინებით.

გარემოსდაცვით სტანდარტებთან დაკავშირებული ცვლილებების პროექტში გათვალისწინების მიზნით, აუცილებელია კანონმდებლობის პერიოდულად გადახედვა.

ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად მზადდება შპს „რუსთავის ფოლადი“-ს ეკოლოგიური აუდიტის ანგარიში და ქარხნის ექსპლუატაციის პროცესში გარემოზე ზემოქმედების შემცირების ღონისძიებათა გეგმა-გრაფიკი, რაც დადგენილი წესით შეთანხმდება საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან. აღნიშნულ დოკუმენტებში გათვალისწინებული იქნება წვის პროცესში წარმოქმნილი ემისიების მონაცემები.

¹ საქართველოს მთავრობის დადგენილება №446. 2016 წლის 16 სექტემბერი ქ. თბილისი ნარჩენების მართვის კოდექსით გათვალისწინებულ ზოგიერთ ვალდებულებათა რეგულირების წესის დამტკიცების შესახებ. შეტანილია ცვლილება - 2020 წლის 1 იანვრამდე ფიზიკური ან იურიდიული პირი თავისუფლდება კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების ვალდებულებისაგან, თუ იგი ახორციელებს საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის 2016 წლის 28 ივლისის №10 დადგენილებით დამტკიცებული საქართველოს ეროვნული კლასიფიკატორით განსაზღვრული ეკონომიკური საქმიანობების ჩამონათვალით გათვალისწინებულ ან სხვა საქმიანობას და წლის განმავლობაში წარმოქმნის 120 კგ ან ნაკლები ოდენობის სახიფათო ნარჩენს.

3. ინფორმაცია კომპანიის შესახებ:

კომპანიის სრული სახელწოდება - შპს „რუსთავის ფოლადი“;

სამართლებრივი ფორმა: შ.პ.ს. - შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება;

იურიდიული მისამართი: 0105, თბილისი, ძველი თბილისის რაიონი, კოტე აფხაზის ქ., 44;

ფაქტური მისამართი: 3700, ქვემო ქართლი, რუსთავი, გაგარინის ქ., 12;

რეგისტრაციისთარიღი: 11/29/2011წ;

საიდენტიფიკაციონომერი: №404411908;

ხელმძღვანელის და გარემოსდაცვითი მმართველის სახელი, გვარი, ელექტრონული ფოსტის მისამართი, ტელეფონისა და ფაქსის ნომრები:

გენერალური დირექტორი - ნუგზარ კაჩუხაშვილი

ტელ.: +995 595 07 09 87

ელ-ფოსტა: contacts@rustavisteel.com

გარემოსდაცვითი მმართველი - გივი კალანდაძე

ტელ.: +995 599 55 18 54

ტელ (ოფისი): +995 32 2 60 66 99 (1040)

ფაქსი: +995 32 2606699(3030); +995 32 2492233(3030)

ელ-ფოსტა: givikalanda@gmail.com

ვებ-გვერდი: <http://www.rmp.ge>

4. კომპანიის საქმიანობის მოკლე აღწერა

2011 წელს შეიქმნა შპს „რუსთავის ფოლადი“, რომელმაც შეიძინა რუსთავის მეტალურგიული ქარხნის აქტივები.

შპს „რუსთავის ფოლადი“-ს ახალი მენეჯმენტისა და მფლობელების მიზანია ინვესტიციებისა და რესტრუქტურისაციის მთავარი პროგრამის ფარგლებში, აღადგინოს რუსთავის მეტალურგიული ქარხანა და განავითაროს საქმიანობა რეგიონალურ და ახალ გლობალურ ბაზრებზე.

მეტალურგიული ქარხანა მრავალი სახეობის პროდუქციას აწარმოებს, რომელთა შორისაა: არმატურა, უნაკერო მილები, კვადრატული ნამზადი, თუჯის სხმულები, ლითონკონსტრუქციები, მექანიკური დეტალები, ფასონური სხმულები და სხვ.

აღნიშნული პროდუქციის წარმოებისათვის ქარხანას გააჩნია:

- **ძირითადი საამქროები:** მილსაგლინავი; ფოლადსადნობი; სორტსაგლინავი; საფასონო-სამსხმელო; წიდისა და ჯართის გადამამუშავებელი;
- **მექანიკური და დამხმარე საამქროები:** შემკეთებელ-მექანიკური; ტექნოლოგიურ მოწყობილობათა შემკეთებელი; ლითონკონსტრუქციების; მეტალურგიული ღუმელების შემკეთებელი; ენერგოშემკეთებელი; ელექტროშემკეთებელი; ელექტრომომარაგების; სააირე; ენერგომაღლური; საჟანგბადე-საკომპრესორო; საზომ-საკონტროლო ხელსაწყოებისა და ავტომატიზაციის; სამშენებლო მასალათა წარმოების; სარემონტო-სამშენებლო; ექსპერიმენტული.

დამხმარე წარმოებას მიეკუთვნება აგრეთვე, რკინიგზის, ავტოტრანსპორტის, მეტროლოგიის და გარემოსდაცვითი განყოფილებები; ცენტრალური და ელექტრო-ტექნიკური ლაბორატორიები.

აქვე აღვნიშნავთ, რომ შპს „რუსთავი ფოლადი“-ს მფლობელობაში არსებული კირქვის საბადო, სადაც ხდება კირქვის მოპოვება და კირის მიღება და სილიკომანგანუმის წარმოება, არენდით გადაცემულია კომპანიებიებზე:

1. დედოფლისწყაროს კირქვის საბადო - შპს „ჰაიდელბერგემენტჯორჯია“;
2. კირისა და ცემენტის წარმოება - შპს „ელბა გრუპი“;
3. სილიკომანგანუმის წარმოება - შპს „ვერო მეტალი“;

აღნიშნული საქმიანობის შედეგად წარმოქმნილი ნარჩენები შპს „რუსთავი ფოლადი“-ს ნარჩენების გეგმაში გათვალისწინებული არ არის.

5. შპს “რუსთავის ფოლადი“-ს საქმიანობის პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის გეგმა

წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმა მომზადებულია საქართველოს კანონის- ნარჩენების მართვის კოდექსის (2015წ 15 იანვარი) საფუძველზე.

შემუშავებული გეგმა მოიცავს:

- ინფორმაციას წარმოქმნილი ნარჩენების შესახებ (წარმოშობა, სახეობა, შემადგენლობა, რაოდენობა);
- ინფორმაციას ნარჩენების პრევენციისა და აღდგენისთვის გათვალისწინებული ღონისძიებების შესახებ (განსაკუთრებით სახიფათო ნარჩენების შემთხვევაში);
- წარმოქმნილი ნარჩენების სეპარირების მეთოდების აღწერას;
- ნარჩენების დროებითი შენახვის მეთოდებსა და პირობებს;
- ნარჩენების ტრანსპორტირების პირობებს;
- ნარჩენების დამუშავებისთვის გამოყენებულ მეთოდებს ან/და იმ პირის შესახებ ინფორმაციას, რომელსაც ნარჩენები შემდგომი დამუშავებისთვის გადაეცემა;
- ნარჩენებთან უსაფრთხო მოპყრობის მოთხოვნებს;
- ნარჩენებზე კონტროლის მეთოდებს.

6. კომპანიის საქმიანობის პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენები

კომპანიის საქმიანობის სპეციფიკიდან გამომდინარე, წარმოქმნილი არასახიფათო ნარჩენების უმრავლესობა, როგორცაა ლითონი, წიდა, მეორეული ხენჯი და სხვ. გადამუშავდება მეტალურგიულ ქარხანაში წიდისა და ჯართის გადამამუშავებელ საამქროში. გადამუშავება/დახარისხების შემდგომ ხდება საწარმოო პროცესში ხელახალი გამოყენება ან/და რეალიზაცია.

აქვე ავღნიშნავთ, რომ მარტენისა და ბრძმედის წიდის მაგნიტური სეპარაციის მეთოდით მიღებული ლითონური მასები, რომელთა შემადგენლობაშიც რკინის შემცველობა 70%-მდეა, გამოიყენება ფოლადის დნობაში. არამაგნიტური დამუშავებული წიდეები - გამოიყენება სამშენებლო ბლოკების დასამზადებლად, კლინკერის წარმოებაში, ცემენტის წარმოებაში და ასევე, მშენებლობის პროცესში სხვადასხვა დანიშნულებით.

ინფორმაცია კომპანიის მიმდინარე საქმიანობის პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების სავარაუდო რაოდენობა, სახიფათოობის, ფიზიკური მდგომარეობის და მართვის შესახებ, მოცემულია ცხრილში №1².

²ცხრილში წარმოდგენილია ის ნარჩენებიც, რომელთა გადამუშავება თავად კომპანიის მიერ ხდება.

ცხრილი 1. ინფორმაცია შპს „რუსთავის ფოლადის“-ს ფუნქციონირების პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების შესახებ³

ნარჩენის კოდი	ნარჩენის დასახელება	სახიფათო (დიახ/არა)	ნარჩენის ფიზიკური მდგომარეობა	სახიფათოობის მახასიათებელი	წარმოქმნილი ნარჩენების მიახლოებითი რაოდენობა წლების მიხედვით,		განთავსება/ ღდგენის ოპერაციები	ნარჩენის მართვა/კონტრაქტორი კომპანიები
					2021წ	2022წ		
ნარჩენები, რომლებიც წარმოიქმნება ზედაპირის დამფერავი საშუალებების (საღებავები, ლაქები და მოჭიქვისას და ემალირებისას გამოყენებული საშუალებები), წებოვანი ნივთიერებების/შემკვრავი მასალების, ლუქის დასადები მასალების და საბეჭდი მელნის წარმოების, მიღების, მიწოდებისა და გამოყენებისას (MFSU) - ჯგუფის კოდი 08								
08 01 საღებავების და ლაქების წარმოების, მიღების, მიწოდების, გამოყენებისა და მოცილების პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენები								
08 01 11*	ნარჩენი საღებავი და ლაქი, რომელიც შეიცავს ორგანულ გამხსნელებს ან სხვა სახიფათო ქიმიურ ნივთიერებებს	დიახ	თხევადი	H-3B – აალებადი; H 5 – მავნე	0.04ტ	0.04ტ	D 10	შპს „სანიტარი“ შპს „მედიკალ ტექნოლოგი“
10 02 ნარჩენები შავი მეტალურგიისა და ფოლადსახმელი ინდუსტრიიდან								
10 02 02	გადამუშავებული წიდა	არა	მყარი	-	30 000ტ	30 000ტ	R4	ფოლადის დნობის დროს წარმოქმნილი წიდა განთავსდება ფოლადსადნობი საამქროს ტერიტორიაზე, გადამუშავდება წილისა და ჯართის გადამუშავების საამქროში
10 02 01	წიდის გადამუშავების ნარჩენები	არა	მყარი	-	10 000ტ	10 000ტ	D15	დროებით განთავსდება წიდასაყარზე
10 02 10	მეორეული ხენჯი	არა	მყარი	-	2 000ტ	2 300ტ	R4	მეორეული ხენჯის ნარჩენის 2% გამოიყენება ფოლადის დნობის პროცესში. ძირითადი ნაწილი დროებით საწყობდება ფოლადსადნობი საამქროს ტერიტორიაზე, ნაწილი ექვემდებარება შემდგომ გადამუშავებასა და რეალიზაციას. თვეში რეალიზდება დაახლოებით 1000-2000ტ. ხენჯი. ნაწილი გადაეცემა ჰაიდელბერგ ცემენტს
10 02 11*	გასაგრელებლად გამოყენებული	დიახ	თხევადი	H-3B – აალებადი; H 5 – მავნე	2,7ტ	2,7ტ	D10	შპს „სანიტარი“

³ შედგენილია „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის დადგენილება №426. 2015 წლის 17 აგვისტო ქ. თბილისი - შესაბამისად.

	წყლის დამუშავების შედეგად მიღებული ნავთობის შემცველი ნარჩენები							
10 02 12	გასაგრილებლად გამოყენებული წყლის დამუშავების შედეგად მიღებული ნარჩენები, რომელსაც არ ვხვდებით 10 02 11* პუნქტში ⁴	არა	თხევადი/ მყარი	-	1000ტ	1000ტ	-	ბრუნვითი წყალმომარაგების ციკლის სალექარებიდან ამოღებული შლამი წიდასთან ერთად გადამუშავდება
10 09 ნარჩენები რკინის შემცველი ნაწილების ჩამოსხმიდან								
10 09 14	შემკვრელების ნარჩენები, რომლებსაც არ ვხვდებით 10 09 13 პუნქტში ⁵	არა	მყარი	-	5000ტ	6000ტ	R4	გადამუშავდება წიდასთან და აგურებთან ერთად წიდასა და ჯართის გადამამუშავებელ საამქროში.
10 10 ნარჩენები ფერადი ლითონების შემცველი ნაწილების ჩამოსხმიდან								
10 10 03	ღუმელის წიდა	არა	მყარი	-	0,4ტ	0,4ტ	R4	გადამუშავდება წიდასთან ერთად წიდასა და ჯართის გადამამუშავებელ საამქროში.
ნარჩენები, რომლებიც წარმოიქმნება ლითონებისა და პლასტმასის ფორმირებისა და ზედაპირების დამუშავებისას - ჯგუფის კოდი 12								
12 01 ნარჩენები, რომლებიც წარმოიქმნება ლითონებისა და პლასტმასის ფორმირებისა და ზედაპირების დამუშავებისას								
12 01 21	გამოყენებული სახეხი ნაწილები და სახეხი მასალები, რომელსაც არ ვხვდებით 12 01 20 პუნქტში (აბრაზიული ქვები)	არა	მყარი	-	0,40ტ	0,40ტ	R4	აღნიშნული ნარჩენი გადამუშავდება წიდასთან ერთად წიდასა და ჯართის გადამამუშავებელ საამქროში
ზეთის ნარჩენები (გარდა საკვებად გამოყენებული ზეთებისა, რომლების განხილულია 05, 12 და 19 თავებში) - ჯგუფის კოდი 13								
13 01 ნარჩენი ჰიდრაულიკური ზეთები								
13 01 11*	სინთეტური ჰიდრაულიკური ზეთები	დიახ	თხევადი	H 3-B - აალეზაბი H 5- მავნე	1,3ტ	1,3ტ	D10	შპს „სანიტარი“
13 02 პრავისა და კბილანური გადაცემის კოლოფის სხვა ზეთები და ზეთოვანი ლუბრიკანტები								

⁴ ტექნოლოგიური პროცესის გათვალისწინებით (1600°C-ზე დამუშავება), აღნიშნული ნარჩენი არასახიფათოა.

⁵ შემკვრელებად გამოყენებულია გაჯი, რომელიც არ შეიცავს სახიფათო კომპონენტებს. (დასაზუსტებელია, რადგან არ არის არც გაჯი და არც ცემენტი)

13 02 06*	ძრავისა და კბილანური გადაცემის კოლოფის სინთეტიკური ზეთები და სხვა ზეთოვანი ლუბრიკანტები	დიახ	თხევადი	H 3-B - აალებადი H 5- მავნე	3,30ტ	3,30ტ	D10	შპს „სანიტარი“
13 03 საიზოლაციო და თბოგადამცემი ზეთებისა და სხვა სითხეების ნარჩენები								
13 03 08*	სინთეტიკური საიზოლაციო და თბოგადამცემი ზეთები	დიახ	თხევადი	H 3-B - აალებადი H 5- მავნე	0,6ტ	0,6ტ	D10	შპს „სანიტარი“
შესაფუთი მასალის, აბსორბენტების, საწმენდი ნაჭრების, ფილტრებისა და დამცავი ტანსაცმლის ნარჩენები, რომლებიც გათვალისწინებული არ არის სხვა პუნქტებში - ჯგუფის კოდი 15								
15 01 შესაფუთი მასალა (ცალკეულად შეგროვებული შესაფუთი მასალის ნარჩენების ჩათვლით)								
15 02 აბსორბენტები, ფილტრის მასალა, საწმენდი ნაჭრები და დამცავი ტანსაცმლის ნარჩენები								
15 02 02*	აბსორბენტები, ფილტრის მასალები (ზეთის ფილტრების ჩათვლით, რომელიც არ არის განხილული სხვა კატეგორიაში), საწმენდი ნაჭრები და დამცავი ტანსაცმლის ნარჩენები, რომელიც დაბინძურებულია სახიფათო ნივთიერებებით (მათ შორის ნავთობპროდუქტებ თ დაბინძურებული ხის ბურბუშელა და სხვ.) ⁶	დიახ	მყარი	H 3-B - აალებადი H 5 - მავნე	2,5ტ	1,95ტ	D10	შპს „სანიტარი“
15 02 03	აბსორბენტები, ფილტრის მასალა, საწმენდი ნაჭრები და დამცავი ტანსაცმლის ნარჩენები, რომელიც არ გვხვდება 15 02 02 პუნქტში	არა	მყარი	-	3,0ტ	3,0ტ	D10	შპს „სანიტარი“

⁶ აღნიშნული ნარჩენის რაოდენობრივი მაჩვენებელი, ასევე დამოკიდებულია სახიფათო ნივთიერებების (ნავთობპროდუქტების) დაღვრასთან.

ნარჩენები, რომელიც სხვა პუნქტებში გათვალისწინებული არ არის - ჯგუფი 16								
16 01 განადგურებას დაქვემდებარებული სხვადასხვა სატრანსპორტო საშუალებები და მწყობრიდან გამოსული და სატრანსპორტო საშუალებების სარემონტო სამუშაოებიდან მიღებული ნარჩენები (13, 14, 16, 06 და 16 08-ს გარდა)								
16 01 03	განადგურებას დაქვემდებარებული საბურავები	არა	მყარი	-	6.0ტ	6.0ტ	R3, R4 R13 ⁷	შპს „N Electric cables“
16 01 07*	ზეთის ფილტრები	დიახ	მყარი	H 5 - მავნე H-15	2 ტ	2ტ	D10	შპს „სანიტარი“
16 01 11*	ხუნდები, რომლებიც შეიცავს აზბესტს	დიახ	მყარი	H-7 კანცეროგენული	0,25 ტ	0,25ტ	D1	შეიფუთება მოქმედი სტანდარტის მიხედვით, განთავსდება ქ. რუსთავის მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე, სპეციალურ უჯრედში
16 01 13*	სამუხრუჭე სითხეები	დიახ	თხევადი	H 5 - მავნე	0,075ტ	0,075ტ	D10	შპს „სანიტარი“
16 01 15	ანტიფრიზი სითხეები, რომელიც არ ვხვდება 16 01 14 პუნქტში	არა	თხევადი	-	0,050	0,050	D10	შპს „სანიტარი“
16 02 წუნდებული/მწყობრიდან გამოსული ხელსაწყოები და მისი ნაწილები								
16 02 13*	მწყობრიდან გამოსული ხელსაწყოები, რომელიც შეიცავს სახიფათო კომპონენტებს, რომელსაც არ ვხვდებით 16 02 09-დან 16 02 12-მდე პუნქტებში (კონდესატორები ⁸)	დიახ	მყარი	H 15	4,2ტ	4,2ტ	D10/R12	შპს „სანიტარი“
16 02 14	მწყობრიდან გამოსული ხელსაწყოები, რომელსაც არ ვხვდებით 16 02 09-დან 16 02 13-მდე პუნქტებში ⁹	არა	მყარი	-	1,5ტ	1,5ტ	D1/R12	შპს „სანიტარი“
16 06 ბატარეები და აკუმულატორები								

⁷ აღნიშნული ნარჩენის რაოდენობრივი მაჩვენებელი, ასევე დამოკიდებულია სახიფათო ნივთიერებების (ნავთობპროდუქტების) დაღვრასთან.

⁸ წარმოდგენილი ნარჩენიდან (კონდესატორები) ხდება საპოხი მასალებით დაბინძურებული ქაღალდის ამოღება და ინსენერაცია. ასევე რჩება ლითონი.

⁹ წარმოდგენილი ნარჩენი არაა სახიფათოა, რადგან არ შეიცავს სახიფათო კომპონენტებს.

16 06 01*	ტყვის შემცველი ბატარეები	დიახ	მყარი	H 6 – ტოქსიკური H-15	5,5ტ	5,5ტ	R4	შპს „გუდმეტი“
17 06 საიზოლაციო მასალები და აზბესტის შემცველი სამშენებლო მასალები								
17 06 01*	საიზოლაციო მასალები, რომლებიც შეიცავენ აზბესტს	დიახ	მყარი	H-7-კანცეროგენული	0,5ტ	0,5ტ	D1	შეიფუთება მოქმედი სტანდარტის მიხედვით, და განთავსდება ქ. რუსთავის მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე, სპეციალურ უჯრედში
17 06 05*	აზბესტის შემცველი სამშენებლო მასალები (შიფერი)	დიახ	მყარი	H-7 კანცეროგენული	0,25ტ	0,25ტ	D1	შეიფუთება მოქმედი სტანდარტის მიხედვით, და განთავსდება ქ. რუსთავის მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე, სპეციალურ უჯრედში
17 09 სხვა სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები								
17 09 04	შერეული სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები, რომლებსაც არ ვხვდებით 17 09 01, 17 09 02 და 17 09 03 პუნქტებში ¹⁰	არა	მყარი	-	15 500ტ	15 500ტ	R13/R4	განთავსდება წიდასაყარზე და გადამუშავდება წიდასთან ერთად. წიდასა და ჯართის გადამამუშავებელ საამქროში ხდება მისი ხელმეორედ გამოყენება (ლითონი გამოყენებული ქნება საწარმოო პროცესში, ინეტული მასალა შემავსებლებად)
ნარჩენები, ნარჩენების გადამამუშავებელი საწარმოების, ჩამდინარე წყლების გადამამუშავებელი საწარმოებისა და წყლის ინდუსტრიიდან - ჯგუფი 19								
19 12 ნარჩენები მექანიკური დამუშავებიდან (მაგალითად დახარისხება, დამსხვრევა, დაპრესვა, პელეტიზირება), რომლებიც არ არის განსაზღვრული აღნიშნულ კატეგორიაში)								
19 12 04	პლასტმასი და რეზინი (ნამუშევარი რეზინის მიღები)	არა	მყარი	-	1,0ტ	1,0ტ	R3	შპს „სანიტარი“
მუნიციპალური ნარჩენები და მსგავსი კომერციული, საწარმოო და დაწესებულებების ნარჩენები, რაც ასევე მოიცავს მცირედი ოდენობებით შეგროვებული ნარჩენების ერთობლიობას - ჯგუფი 20								
20 01 განცალკევებულად შეგროვებული ნაწილები (გარდა 15 01)								
20 01 21*	ფლუორესცენციული მილები და სხვა ვერცხლის წყლის შემცველი ნარჩენები	დიახ	მყარი	H 6-ტოქსიკური	0,08ტ	0,08ტ	D9	შპს „სანიტარი“
20 03 სხვა მუნიციპალური ნარჩენები								
20 03 01	შერეული მუნიციპალური ნარჩენები	არა	მყარი	-	14,38ტ	14,88ტ	D1	განთავსდება ქ. რუსთავის მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე

შპს „მედიკალ ტექნოლოგი“

¹⁰ წარმქმნილი ნარჩენები არ შეიცავს პოლიქლორირებულ ბიფენილებს, ვერცხლისწყალს, აზბესტს და სხვა სახიფათო ნივთიერებებსა და მასალებს.

საქმიანობის მიზანი - „მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გადამუშავება (მათ შორის, ნარჩენების დაწვის ქარხნების მოწყობა) ან/და ნაგავსაყრელების მოწყობა; მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გადამუშავება (მათ შორის, ნარჩენების დაწვის ქარხნების მოწყობა) ან/და ნაგავსაყრელების მოწყობა“. ს/კ 404384590, საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ გაცემულია გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა (ბრძანება №ი-1037), კოდი KA 060170547258515, თარიღი 30.12.2015წ. ნებართვის გაცემის საფუძველი - ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა №74; თარიღი 29.12.2015წ.

საქმიანობის მიზანი - ნარჩენების აღდგენა და განთავსება (ნარჩენების გაუვნებელყოფა-დეტოკსიკაცია, ვერცხლისწყლის შემცველი ნარჩენების დემერკურიზაცია და გამოყენებული ზეთების რეგენერაცია. გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა №000233, კოდი MD 1, 16/01/2017წ. ნებართვის გაცემის საფუძველი - ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა №4; 11.01.2017წ.

შპს „N Electric cables“

საქმიანობის მიზანი - ნარჩენების აღდგენა (რეზინტექნიკური და პოლიმერული მასალის გადამუშავება). საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ გაცემულია გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა №000161, კოდი MD1, 14/08/2015წ. (ბრძანება №ი-632. 14.08.2015წ.) ნებართვის გაცემის საფუძველი - ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა №47; თარიღი 12.08.2015წ.

შპს „სანიტარი“

საქმიანობის მიზანი - „სახიფათო ნარჩენების გაუვნებლობის საწარმო (საწარმოო ქიმიური ნარჩენების ნეიტრალიზაციისა და ნავთობით დაბინძურებული ნიადაგების ბიორემედიაციის პოლიგონის მოწყობა. საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო. გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა №000021, კოდი MD1, 08/10/2013წ. ნებართვის გაცემის საფუძველი - ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა №51; 07.10.2013წ.

საქმიანობის მიზანი - ნარჩენების აღდგენის, ნარჩენების განთავსების (ინსინირაცია) და 10 ტონაზე მეტი სახიფათო ნარჩენის დროებითი შენახვის საწარმოს ექსპლოატაცია. საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო. გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა №000287, კოდი MD 1, 09/10/2017 წ. ნებართვის გაცემის საფუძველი - ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა №71; 06.10.2017წ.

შპს „გუდმარტი“

საქმიანობის მიზანი - ამორტიზირებული აკუმულატორებიდან ამოღებული ტყვიის ჯართის სადნობი და დნობისას წარმოქმნილი ტყვიის შემცველი წიდის დროებითი დასაწყობება (სახიფათო ნარჩენების აღდგენა და დროებითი დასაწყობება). გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება გაცემულია საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის ბრძანება N2-822, 2018 წლის 9 ოქტომბერი.

შენიშვნა:

1. შპს „რუსთავის ფოლადი“-ს თანამშრომლების სამედიცინო მომსახურებას უზრუნველყოფს შპს „ქართული ფოლადის სამკურნალო ცენტრი“, რომელიც მდებარეობს ქარხნის მიმდებარედ (3700, ქვემო ქართლი, რუსთავი, გაგარინის ქ., 12). აღნიშნულ კომპანიას გააჩნია ნარჩენების მართვის გეგმა, ამდენად სამედიცინო ნარჩენები ნუსხაში წარმოდგენილი არ არის.
2. შპს „რუსთავის ფოლადი“-ს ეკოლოგიური აუდიტის ანგარიშში გათვალისწინებული იქნება წვის პროცესში წარმოქმნილი ემისიების მონაცემები.

7. ნარჩენების მართვის ღონისძიებები

7.1 ნარჩენების პრევენციისა და აღდგენისთვის გათვალისწინებული ღონისძიებები

შპს „რუსთავის ფოლადი“-ს საქმიანობის პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების პრევენციისა და აღდგენის მიზნით, გათვალისწინებული იქნება შემდეგი სახის ღონისძიებები:

- სახიფათო მასალების ჩანაცვლება ნაკლებად სახიფათოთი ან ნაკლებად ტოქსიკურით, ან იმ მასალით რომელიც ნაკლებ ნარჩენს წარმოქმნის;
- ნებისმიერი სახის ნივთები, ნივთიერება ან სამშენებლო მასალა, ობიექტის ტერიტორიაზე შემოტანილი იქნება იმ რაოდენობით, რაც საჭიროა სამუშაოების/ ტექნოლოგიური პროცესების სრულყოფილად წარმართვისათვის;
- შესყიდვების პროცესში შესატყვისი ზომები იქნება მიღებული, რათა თავიდან იქნას აცილებული გადამეტებული შესყიდვები;
- წარმოქმნილი ნარჩენები შესაძლებლობისამებრ გამოყენებული იქნება ხელმეორედ (მაგ. ლითონის კონტრუქციები, პოლიეთილენის მასალები და სხვ.);
- მოხდება კონტროლი, რათა შემცირდეს რესურსების გაფუჭება, მათი ვადის გასვლა, თვისებების დაკარგვა, დაბინძურება;
- სახიფათო და არასახიფათო ნარჩენების ერთმანეთში შერევის თავიდან აცილების მიზნით, შემოღებული იქნება ნარჩენების სეგრეგაციის მკაცრი სისტემა;
- მოხდება სახიფათო ნარჩენების უსაფრთხო განთავსება, რათა არ წარმოიშვას ჯანმრთელობისთვის რისკი და გარემოს დაბინძურების შემთხვევა თავიდან იქნას აცილებული;
- სახიფათო ნარჩენების დროებითი დასაწყობების ადგილები იდენტიფიცირებული და დაპროექტებული იქნება საწარმოო საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით;
- ტერიტორიები, სადაც შესაძლოა ადგილი ჰქონდეს სახიფათო ნარჩენების დაღვრის რისკს - აღიჭურვება დაღვრაზე რეაგირების შესაბამისი აღჭურვილობით;
- აკრძალული იქნება: სახიფათო ნარჩენებით გარემოს დანაგვიანება; ნარჩენების შეგროვება კონტეინერის გარეთ; მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისათვის განკუთვნილ კონტეინერებში სახიფათო ნარჩენების მოთავსება; თხევადი სახიფათო ნარჩენების შეგროვება და დასაწყობება ღია, ატმოსფერული ნალექებისგან დაუცველ ტერიტორიაზე; სახიფათო ნარჩენების შესაბამისი ნებართვის მქონე ინსინერატორის გარეთ დაწვა; სახიფათო ნარჩენების საკანალიზაციო სისტემაში, მიწისქვეშა ან/და ზედაპირულ წყლებში ჩაშვება;
- ნარჩენების მართვისათვის გამოყოფილი იქნება სათანადო კვალიფიკაციის მქონე პერსონალი; მოხდება პერსონალის ტრენინგი ნარჩენებთან დაკავშირებულ საკითხებზე.

7.2 წარმოქმნილი ნარჩენების აღრიცხვა და ანგარიშგება

ნარჩენების მართვის კოდექსი (2015წ) [მუხლი 29] კომპანიას ავალდებულებს აწარმოოს ნარჩენების აღრიცხვა-ანგარიშგება სამინისტროს წინაშე და ნარჩენების შესახებ მონაცემები შეინახოს 3 წლის გამნავლობაში.

ნარჩენების აღრიცხვის წარმოების, ანგარიშგების განხორციელების ფორმა და შინაარსი განსაზღვრულია საქართველოს მთავრობის დადგენილებით - საქართველოს მთავრობის დადგენილება №422. 2015 წლის 11 აგვისტო ქ. თბილისი „ნარჩენების აღრიცხვის წარმოების, ანგარიშგების განხორციელების ფორმისა და შინაარსის შესახებ“.

კომპანიის მიერ ანგარიში უნდა შეივსოს ყოველწლიურად, ივსება წინა წლის განმავლობაში წარმოქმნილი ნარჩენების შესახებ ინფორმაცია და გაეგზავნება საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ელექტრონულად, მომდევნო წლის 1 მარტამდე.

ელექტრონული ფორმების შევსება მოხდება საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის ბრძანება №2-11. 2018 წლის 9 იანვარი ქ. თბილისი - „აღრიცხვა-ანგარიშგების ელექტრონული ფორმებისა და ნარჩენების მონაცემთა ბაზის ელექტრონული ფორმების შევსების წესის შესახებ“ - შესაბამისად.

ელექტრონული ბაზაში ნარჩენების აღრიცხვამდე, წარმოქმნილი ნარჩენების შესახებ ინფორმაცია: სახეობა, რაოდენობა, სახიფათოობის მახასიათებელი, დასაწყობების და შემდგომი მართვის პროცესების და სხვ. აღწერა მოხდება ჟურნალში.

7.3 წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვება, განთავსება, მარკირება

საქმიანობის განხორციელების პროცესში ორგანიზებული და დანერგილი იქნება ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების მეთოდი, მათი სახეობის და სახიფათოობის მახასიათებლის მიხედვით:

- ტერიტორიაზე, შესაბამის უბნებზე დაიდგმება პლასტმასის/ლითონის კონტეინერები, საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შესაგროვებლად;
- ფერადი და შავი ლითონების ნარჩენები დაგროვდება სპეციალურად გამოყოფილ მოედანზე და შემდგომ ხელმეორედ გადამუშავდება ელექტრორკალურ ღუმელებში;
- მეორეული ხენჯი, წიდა, გრაფიტის ელექტროდების ნარჩენები, საწარმოო პროცესში გამოყენებული სახეხი ნაწილების (აბრაზიული ქვები და სხვ.) ნარჩენები; ელექტრორკალურ ღუმელზე დაჭერილი მტვერი; ბრუნვითი წყალმომარაგების ციკლის სალექარებიდან ამოღებული ნალექი; ნახშირბად მაგნიზიტისა და შამოტის ცეცხლგამძლე აგურების ნარჩენები; სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მღებული ნარჩენები და სხვ. განთავსდება წიდასაყარზე და გადამუშავდება წიდასა და ჯართის გადამამზავებელ საამქროში;
- შესაფუთი მასალების ნარჩენები დაგროვდება წარმოქმნის ადგილზე სპეციალურად გამოყოფილ კონტეინერებში; სახიფათო ნივთიერებებით დაბინძურებული შესაფუთი მასალები განთავსდება განცალკევებით;
- ნამუშევარი საბურავები შეგროვდება ნარჩენის წარმოქმნის ადგილზე, მყარი საფარის მქონე ღია მოედანზე;
- მყარი სახიფათო ნარჩენები როგორცაა: სატრანსპორტო საშუალებების ზეთის ფილტრები, ნავთობპროდუქტებით დაბინძურებული ჩვრები და სხვა საწმენდი საშუალებები, თხევადი მასისგან თავისუფალი საღებავების ტარა და სხვ. განთავსდება მათთვის გამოყოფილ სპეციალურ კონტეინერში, რომლებიც განთავსებული იქნება ნარჩენების წარმოქმნის უბანთან ახლოს, დროებითი დასაწყობების ტერიტორიაზე;
- ვადაგასული და მწყობრიდან გამოსული აკუმულატორები (ელექტროლიტისაგან დაუცლელი) პირდაპირ გატანილი იქნება დროებითი შენახვის უბანზე (სასაწყობე სათავსი) და განთავსდება ყუთებში. დროებითი შენახვის ადგილს ექნება ვენტილაცია ან/და განიავების შესაძლებლობა;
- თხევადი სახიფათო ნარჩენები (ზეთები, საპოხი მასალები, საღებავის ნარჩენები, ზეთიანი/ნავთობიანი წყალი, ანტიფრიზები, სამუხრუჭე სითხეები და სხვ.) და სახიფათო ნალექები (ნავთობი, ზეთი/წყლის სეპარატორიდან და სხვ.) ცალცალკე შეგროვდება დახურულ

კონტინენტებში ან ავზებში, რომლებიც დაცულია გაჟონვისგან და გატანილი იქნება დროებითი შენახვის უბანზე;

- ნარჩენი ზეთის მართვასა და დამუშავებაზე ვრცელდება შემდეგი სპეციალური მოთხოვნები:
  - სავალდებულოა წარმოქმნის ადგილზე ნარჩენი ზეთების განცალკევება სხვა ნარჩენებისგან;
  - ნარჩენი ზეთები ინახება დახურულ კონტეინერებში ან ავზებში, რომლებიც დაცულია გაჟონვისგან და აღჭურვილია ხანძარსაწინააღმდეგო მოწყობილობით;
- აზბესტემცველი ნარჩენები დაუყოვნებლივ უნდა შეიფუთოს და დაილუქოს; შეფუთულ აზბესტის ნარჩენებზე უნდა გაკეთდეს აღნიშვნა სახიფათო ნარჩენების - აზბესტის შემცველობის შესახებ;
- ლუმინესცენტური ნათურები და სხვ. ვერცხლისწყლის შემცველი ნივთები განთავსდება კარგად შეკრულ პოლიეთილენის პარკებში, და შემდეგ მუყაოს დაუზიანებელ შეფუთვაში, რომელიც გამორიცხავს მათი დაზიანებას ტრანსპორტირების დროს. გატანილი იქნება დროებითი შენახვის უბანზე, რომელსაც ექნება განიავების შესაძლებლობა. საწარმოო უბნებზე ამ სახის ნარჩენების დაგროვება აკრძალულია;
- ხის ნარჩენები დაგროვდება წარმოქმნის ადგილზე, სპეციალურად გამოყოფილ მოედანზე.

აკრძალული იქნება:

- ნარჩენების წარმოქმნის ადგილზე ხანგრძლივი დროით დაგროვება;
- მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისათვის განკუთვნილ კონტეინერებში სახიფათო ნარჩენების მოთავსება;
- თხევადი და მყარი სახიფათო ნარჩენების ერთმანეთში შერევა;
- სახიფათო ნარჩენების შერევა სხვა სახის ნარჩენებთან, მისი ნეიტრალიზაციის მიზნით;
- თხევადი სახიფათო ნარჩენების შეგროვება და დასაწყობება ღია, ატმოსფერული ნალექებისგან დაუცველ ტერიტორიაზე;
- რეზინის ან სხვა ნარჩენების დაწვა;
- სახიფათო ნარჩენების მიწისქვეშა ან/და ზედაპირულ წყლებში ჩაშვება/გადაღვრა;
- აკუმულატორებზე, კარტრიჯებზე მექანიკური ზემოქმედება.

კომპანიის ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელი პირი ვალდებულია უზრუნველყოს ნარჩენების შეგროვებისათვის განკუთვნილი კონტეინერების მარკირება შესაბამისი წარწერებით ან ნიშნებით, რათა შესაძლებელი გახდეს მათი შიგთავსის განსაზღვრა და ზუსტად აღწერა. ეს ასევე, აუცილებელია ნარჩენების მართვისა და უსაფრთხოების წესების დაცვისათვის. მნიშვნელოვანია გამაფრთხილებელი და ამკრძალავი ნიშნების/წარწერების განთავსება **(იხ. დანართი 1)**.

აღნიშნული უნდა განხორციელდეს შემდეგი წესების დაცვით:

- კონტეინერზე, სადაც განთავსდება სახიფათო ნარჩენები დატანილი იქნება შესაბამისი, მაფრთხილებელი ნიშნები;
- სახიფათო ნარჩენების განთავსების ადგილებზე გამოკრული იქნება სახიფათო ნარჩენებთან მოპყრობის წესები;
- იმ ადგილებში სადაც განთავსებული იქნება სახიფათო ნარჩენები და ამ ტერიტორიაზე დამცავი საშუალებების გარეშე შესვლა აკრძალულია - დატანილი იქნება შესაბამისი, მაფრთხილებელი ნიშნები;
- საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისთვის განკუთვნილ კონტეინერებზე დატანილი იქნება შესაბამისი ნიშნები;
- ადგილები, სადაც ნარჩენები დროებით განთავსდება (განსაკუთრებით სახიფათო ნარჩენების შემთხვევაში) მარკირებული იქნება შესაბამისი მაფრთხილებელი ნიშნებით;

- დაზიანების შემთხვევაში, ნარჩენებისთვის განკუთვნილ კონტეინერებიდან მოიხსნება და ახლით ჩანაცვლდება მასზე, მანამდე არსებული ნიშნები;
- ყველა ნიშანი, რომელიც დატანილი იქნება ნარჩენებისთვის განკუთვნილ კონტეინერებსა და დროებითი განთავსების ადგილებზე, უნდა იკითხებოდეს ადვილად, რათა პერსონალმა ადვილად შეძლოს ნიშნების შინაარსის გაგება;
- მაფრთხილებელი ნიშნები შესრულებული უნდა იყოს ქართულ და იმ უცხოურ ენაზე (საჭიროების შემთხვევაში), რომელიც გასაგები იქნება კომპანიში დასაქმებული თანამშრომლებისთვის.

7.4 ნარჩენების დროებითი შენახვის მეთოდები და პირობები

შპს „რუსთავის ფოლადი“-ს წარმოების სიმძლავრეებიდან გამომდინარე საწარმოში დიდი რაოდენობით სხვადასხვა სახეობის ნარჩენი წარმოიქმნება. შპს „რუსთავის ფოლადი“-ს საქმიანობის პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვა ითვალისწინებს მათ დროებით შენახვას ქარხნის ტერიტორიაზე, შემდგომში სწორი მართვის ღონისძიებების გატარებამდე. აღსანიშნავია, რომ საწარმოს ფუნქციონირების შედეგად წარმოქმნილი ნარჩენები მაქსიმალურად გამოიყენება ხელმეორედ საწარმოო პროცესებში.

აღნიშნულის შესაბამისად, შპს „რუსთავის ფოლადი“-ს ტერიტორიებზე მოწყობილია და კიდევ დამატებით მოეწყობა ნარჩენების დროებითი დასაწყობების ადგილები.

მარტენისა და ბრძმედის წიდა, ჯარი და სხვ. ნარჩენები, განთავსებულია მეტალურგიული ქარხნის წიდასა და ჯართის გადამამუშავებელი საამქროს ტერიტორიაზე (117,43 ჰექტარი). ამჟამად წიდასაყარზე არსებული ჯართისა და წიდას რაოდენობა დაახლოებით 8 მლნ. ტონას შეადგენს.

„სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნები“-ს (საქართველოს მთავრობის დადგენილება №145, 2016წ, 29 მარტი, ქ. თბილისი) ტექნიკური რეგლამენტით განსაზღვრულია, რომ იმ შემთხვევაში თუ ნარჩენების დროებითი შენახვის ადგილზე განთავსდება 50 ტონაზე მეტი არასახიფათო ან/და არანაკლებ 2 და არა უმეტეს 10 ტონა სახიფათო ნარჩენი, უნდა მოხდეს ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის რეგისტრაცია ტექნიკური რეგლამენტის „ნარჩენების შეგროვების, ტრანსპორტირების, წინასწარი დამუშავებისა და დროებითი შენახვის რეგისტრაციის წესისა და პირობების შესახებ“ (საქართველოს მთავრობის დადგენილება №144, 2016 წლის 29 მარტი ქ. თბილისი) - მიხედვით.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, მოხდება მეტალურგიული ქარხნის წიდასა და ჯართის გადამამუშავებელი საამქროს ტერიტორიის რეგისტრაცია. არასახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის რეგისტრაციისთვის განაცხადს თან უნდა დაერთოს იმ ღონისძიებათა აღწერილობა, რომელთა მეშვეობითაც თავიდან იქნება აცილებული გარემოს დაბინძურება და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მავნე ზემოქმედება.

ხოლო სახიფათო ნარჩენების შემთხვევაში - ობიექტის აღწერილობა, რომლითაც დადასტურდება, რომ ობიექტი აკმაყოფილებს ტექნიკური რეგლამენტის¹¹ მე-10 მუხლის მოთხოვნებს.

იმ შემთხვევაში, თუ ნარჩენების დროებითი შენახვის ადგილზე სახიფათო ნარჩენების რაოდენობა 10 ტონაზე მეტი დაგროვდება, მაშინ დროებითი შენახვის ობიექტისთვის აუცილებელია „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად გაცემული გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა.

კომპანიის ტერიტორიაზე დროებითი შენახვის დროს უზრუნველყოფილი უნდა იყოს შემდეგი პირობები:

- საქმიანობის პროცესში წარმოქმნილი ყველა სახის სახიფათო ნარჩენი სეპარირდება ცალკე არასახიფათო ნარჩენებისგან;
- სახიფათო ნარჩენები განთავსდება სპეციალურად შერჩეულ კონტეინერებში;
- მყარი და თხევადი ნარჩენების ერთმანეთში არევა არ მოხდება;
- სახიფათო ნარჩენებისთვის განკუთვნილი დროებითი დასაწყობების ტერიტორიები მოეწყობა საკვებისთვის განკუთვნილი ადგილებისგან მოშორებით;

¹¹ „სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნები“ საქართველოს მთავრობის დადგენილება №145, 2016 წ, 29 მარტი, ქ. თბილისი

- უნდა გამოირიცხოს შემთხვევითი გაჟონვით ან დაღვრით, ნიადაგისა ან გრუნტის წყლების დაბინძურება;
- უნდა გამოირიცხოს ნარჩენების გაფანტვა ქარის მიერ;
- კონტეინერების დაზიანება, კოროზია ან ცვეთა; რისთვისაც უნდა შეირჩეს შესაბამისი მასალისაგან დამზადებული კონტეინერები;
- ქურდობის ფაქტების მინიმუმამდე შემცირება;
- თავიდან უნდა იქნას აცილებული ნარჩენებთან ცხოველების შეხება.

ნარჩენების კონტეინერები უნდა შეესაბამებოდეს შესაბამისი ნარჩენების ზომას, ფორმას, შემადგენლობას და სახიფათოობის მაჩვენებელს. დაზიანებული კონტეინერების გამოყენება მკაცრად უნდა იყოს აკრძალული. თითოეულ კონტეინერს უნდა გააჩნდეს თავსახური. მკვნი ნარჩენები უნდა იყოს იზოლირებული სხვა ნარჩენებისაგან. სახიფათო ნივთიერებების, ასევე მყარი და თხევადი ნარჩენების ერთმანეთში შერევა სასტიკად აკრძალულია.

სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის ადგილი უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ მოთხოვნებს:

- სახიფათო ნარჩენების დროებით შენახვის ადგილები უნდა იყოს გადახურული, ატმოსფერული ნალექების ზემოქმედებისაგან დაცვის მიზნით;
- შენახვის ადგილის ქვედა ფენა (ძირი) დამზადებული უნდა იყოს ისეთი მასალისგან, რომელიც არ შედის რეაქციაში ან არ იწოვს შენახულ ნარჩენებს, წყალგაუმტარია და ითვალისწინებს ნარჩენების დაღვრის/გაფანტვის რისკს;
- სახიფათო ნარჩენებით ზედაპირული ან მიწისქვეშა წყლების დაბინძურების თავიდან აცილების მიზნით, შენახვის ადგილი აღჭურვილი უნდა იყოს წვიმის წყლის შეგროვების სისტემით;
- ნარჩენების განთავსებისათვის სასურველია მოეწყოს სტელაჟები/თაროები;
- სახიფათო ნარჩენების გარემოში მოხვედრის პრევენციისა და კონტროლის მიზნით, დროებითი შენახვის ადგილი აღჭურვილი იქნება მაფრთხილებელი ნიშნებით;
- კონტეინერი, რომელიც გამოიყენება სახიფათო ნარჩენებისთვის, შენახვის ადგილზე მოთავსდება იმგვარად, რომ ნარჩენებთან წვდომა მარტივი და უსაფრთხო იყოს;
- ნარჩენების დროებითი შენახვის ადგილის ფართობი საკმარისი უნდა იყოს კონტეინერების გარეცხვისა და გამართვისთვის.

ობიექტის ტერიტორიაზე ნარჩენების დროებითი დასაწყობების მოედნები შესაბამისობაში იქნება შემდეგ მოთხოვნებთან:

- მოედნის საფარი იქნება მყარი;
- მოედანს ექნება მოსახერხებელი მისასვლელი ავტოტრანსპორტისათვის;
- ნარჩენების ატმოსფერული ნალექების და ქარის ზემოქმედებისაგან დასაცავად გათვალისწინებული იქნება ეფექტური დაცვა (ფარდული, ნარჩენების განთავსება ტარაში, კონტეინერები და ა.შ.);
- მოედნების პერიმეტრზე გაკეთდება შესაბამისი აღნიშვნები და დაცული იქნება უცხო პირების ხელყოფისაგან.

7.5 ნარჩენების გადაცემის და ტრანსპორტირების წესები

შპს შპს „რუსთავის ფოლადი“-ს საქმიანობის ეტაპზე წარმოქმნილი სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირების დროს დაცული იქნება სანიტარიული და გარემოსდაცვითი წესები, კერძოდ:

- გადასატანი ნარჩენები სათანადოდ იქნება შეფუთული, რათა ტრანსპორტირების დროს გამოირიცხოს ნარჩენებით გარემოს დაბინძურების შესაძლებლობა;
- ნარჩენების ტრანსპორტირებისთვის გამოიყენება შესაბამისი უსაფრთხო და დაუზიანებელი კონტეინერები;

- უზრუნველყოფილი იქნება კონტეინერის თავსებადობა იმ ნარჩენებისადმი, რომელთა ტრანსპორტირებაც ხორციელდება;
- სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისას არ მოხდება ერთმანეთისადმი შეუთავსებელი ნარჩენების ერთსა და იმავე კონტეინერში მოთავსება.

სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისას, ნარჩენის წარმომქმნელი ვალდებულია მოამზადოს სახიფათო ნარჩენის საინფორმაციო ფურცელი (იხ. დანართი 2), თითოეული ნარჩენისათვის ცალ-ცალკე, რომელიც უნდა შეიცავდეს ინფორმაციას ნარჩენების წარმოშობის, კლასიფიკაციისა და სახიფათო თვისებების შესახებ, ასევე, ინფორმაციას უსაფრთხოების ზომებისა და პირველადი დახმარების შესახებ ავარიის შემთხვევისთვის. სახიფათო ნარჩენების საინფორმაციო ფურცელი უნდა შეიცავდეს სათანადო სახიფათოობის აღმნიშვნელი ნიშნების ნიმუშებს კონტეინერების/სატრანსპორტო საშუალებების მარკირებისთვის. აღნიშნული ფურცელი თან უნდა ახლდეს სახიფათო ნარჩენების ყოველ გადაზიდვას.

7.6 ნარჩენების დამუშავება/საბოლოო განთავსება

შპს „რუსთავის ფოლადი“-ს საქმიანობის პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვა ითვალისწინებს მათ დროებით შენახვას კომპანიის ტერიტორიაზე, შემდგომში სწორი მართვის ღონისძიებების გატარებამდე.

შპს „რუსთავის ფოლადი“-ს ქარხნის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო და სხვა სახის ნარჩენები, რომელთა გატანა და განთავსება მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე დაშვებულია, დაგროვების შესაბამისად (სავარაუდოდ თვეში 2-3-ჯერ) ქ. რუსთავის დასუფთავების მუნიციპალურ სამსახურთან გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე, გატანილი იქნება ქ. რუსთავის ნაგავსაყრელზე;

საწარმოს საქმიანობის შედეგად წარმოქმნილი წიდის, შლამის, ფილტრის მტვრის (რომელიც არ შიკავს სახიფათო ნივთიერებებს) ნარჩენები განთავსდება შპს „რუსთავის ფოლადი“-ს წიდისა და ჯართის გადამუშავების საამქროს წიდასაყარის ტერიტორიაზე, შემდეგ მოხდება გადამუშავება წიდისა და ჯართის გადამუშავების საამქროში. წიდის გადამუშავება ხდება გადამამუშავებელ აგრეგატზე, რომლის შემადგენელი ნაწილებია: რხევის მექანიზმი, მაგნიტური სეპარატორი, ტრანსპორტიორის ლენტა და 2 მბრუნავი დოლი, სადაც ხდება ლითონის ჯართისა და ინერტული მასალის სხვადასხვა ფრაქციების მიღება. ხდება ზემოაღნიშნული ნარჩენის სრული უტილიზაცია. წიდასაყარზე წიდის გადამუშავების ნარჩენები (ქვები, აგურის ნამსხვრევები და სხვა) საწყობდება მისთვის სპეციალურად გამოყოფილ ადგილზე, შემდგომი რეალიზაციისათვის;

ფოლადის უწყვეტი ჩამოსხმის დანადგარზე, სორტული გლინვის და მილსაგლინავ საამქროებში წარმოქმნილი მეორეული ხენჯის 2% გამოიყენება ფოლადის დნობის პროცესში. ძირითადი ნაწილი საწყობდება ფოლადსადნობი საამქროს ტერიტორიაზე რეალიზაციისათვის, ნაწილი გადის წიდასაყარზე შემდგომი გადამუშავებისათვის. თვეში დაახლოებით რეალიზდება 1000-2000ტ. ხენჯი.

გრაფიტის ელექტროდების ნარჩენების 15% იფქვება და გამოიყენება ფოლადის დნობის პროცესში, ლითონის განახშირბადიანებისათვის, დარჩენილი ნაწილის რეალიზაცია ხდება.

საწარმოო პროცესში გამოყენებული სახეხი ნაწილების (აბრაზიული ქვები და სხვ.) ნარჩენები გადამუშავდება წიდასთან ერთად წიდისა და ჯართის გადამამუშავებელ საამქროში.

მუყაოს სინჯის ასაღები და გამოყენებული თერმომწვეილები გამოიყენება ინდუქციური ლუმელების ცხირების და ფოლადის უწყვეტი ჩამოსხმის შუალედური ციცხვების გასაშრობად. გამოიყენება საწარმოო პროცესში ლუმელში საწვავად.

განადგურებას დაქვემდებარებული სატრანსპორტო საშუალებები, რომლებიდანაც გამოცლილია სითხეები და სხვა სახიფათო კომპონენტები, ასევე, ნარჩენი აირის ბალონები, ცეცხლმაქრები გადამუშავდება შემდეგნაირად: საურნალე საამქროში ჯართი იჭრება 50x70x70სმ

ზომებად და იგზავნება ფოლადსადნობ საამქროში გადასადნობად. ჭრის შედეგად რჩება წიდა 1 ტონაზე 0,05% რომელიც სრულად გადამუშავდება წიდასაყარზე.

ნახშირბად მაგნეზიტიანი და შამოტის ცეცხლგამძლე აგურიების ნარჩენების გადაირჩევა, ვარგისი გამოიყენება ისევე ციხვებისა და ღუმელების ასაშენებლად გაოუსადეგარი აგურის ნარჩენები (დაახლოებით 50 %) იფქვება და გამოიყენება ფხვნილის სახით იგივე მიზნებისთვის. ხდება სრული გამოყენება.

ლითონის ნარჩენები ხელახლა იქნება გამოყენებული წარმოების პროცესში;

დემონტაჟის სამუშაოების პროცესში ან/და ნგრევის შედეგად წარმოქმნილი სამშენებლო ნარჩენები და ასევე, ინერტული მასალა განთავსდება წილისა და ჯართის გადამამუშავებელი საწარმოს ტერიტორიაზე და გადამამუშავდება;

ხის ნარჩენები შესაძლებელია გამოყენებული იქნეს საწვავად, ასევე შესაძლებელია სახიფათო ნივთიერებებით დაუბინძურებელი ქაღალდის და პლასტმასის ნარჩენები გადაეცეს კონტრაქტორ კომპანიებს.

რაც შეეხება მილსაგლინავ საამქროში ფოსფატირების უბანზე, ფოსფატით დამუშავების შედეგად მიღებულ მჟავა-ხსნარებს გაშვება ხდება სპეციალურ სალექარებში, სადაც მიმდინარეობს განეიტრალება კირქვით pH 6,5 – 8,5 და ჩაიშვება საკანალიზაციო ქსელში.

დაგროვების შესაბამისად, ყველა სახის სახიფათო ნარჩენები შემდგომი მართვის მიზნით გადაეცემა კონტრაქტორ კომპანიებს, რომელსაც საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ საქართველოს კანონის "გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ" ფარგლებში, გააჩნია ნარჩენების გაუვნებლობის ნებართვა.

ამჟამად შპს „რუსთავის ფოლადი“ თანამშრომლობს კომპანიებთან

შპს „მედიკალ ტექნოლოგი“

საქმიანობის მიზანი - „მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გადამამუშავება (მათ შორის, ნარჩენების დაწვის ქარხნების მოწყობა) ან/და ნაგავსაყრელების მოწყობა; მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გადამამუშავება (მათ შორის, ნარჩენების დაწვის ქარხნების მოწყობა) ან/და ნაგავსაყრელების მოწყობა“. ს/კ 404384590, საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ გაცემულია გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა (ბრძანება №ი -1037), კოდი KA 060170547258515, თარიღი 30.12.2015 წ. ნებართვის გაცემის საფუძველი - ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა №74; თარიღი 29.12.2015 წ.

საქმიანობის მიზანი - ნარჩენების აღდგენა და განთავსება (ნარჩენების გაუვნებლყოფა-დეტოკსიკაცია, ვერცხლისწყლის შემცველი ნარჩენების დემერკურიზაცია და გამოყენებული ზეთების რეგენერაცია. გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა №000233, კოდი MD 1, 16/01/2017წ. ნებართვის გაცემის საფუძველი - ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა №4; 11.01.2017წ.

შპს „N Electric cables“

საქმიანობის მიზანი - ნარჩენების აღდგენა (რეზინტექნიკური და პოლიმერული მასალის გადამამუშავება). საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ გაცემულია გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა №000161, კოდი MD1, 14/08/2015წ. (ბრძანება №ი-632. 14.08.2015წ.) ნებართვის გაცემის საფუძველი - ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა №47; თარიღი 12.08.2015წ.

შპს „სანიტარი“

საქმიანობის მიზანი - „სახიფათო ნარჩენების გაუვნებლობის საწარმო (საწარმოო ქიმიური ნარჩენების ნეიტრალიზაციისა და ნავთობით დაბინძურებული ნიადაგების ბიორემედიაციის პოლიგონის მოწყობა. საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო.

გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა №000021, კოდი MD1, 08/10/2013წ. ნებართვის გაცემის საფუძველი - ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა №51; 07.10.2013 წ.

საქმიანობის მიზანი - ნარჩენების აღდგენის, ნარჩენების განთავსების (ინსინერაცია) და 10 ტონაზე მეტი სახიფათო ნარჩენის დროებითი შენახვის საწარმოს ექსპლოატაცია. საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო. გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა №000287, კოდი MD 1, 09/10/2017წ. ნებართვის გაცემის საფუძველი - ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა №71; 06.10.2017წ.

სურვილის შემთხვევაში შპს „რუსთავის ფოლად“-ს შეუძლია ითანამშრომლოს სხვა კომპანიებთან, რომელთაც გააჩნიათ გარემოსდაცვითი ნებართვა ნარჩენების გაუვნებლობასთან დაკავშირებით.

8. ნარჩენებთან უსაფრთხო მოპყრობის ზოგადი მოთხოვნები

ვინაიდან კომპანიის საქმიანობის შედეგად წარმოიქმნება სხვადასხვა სახის და რაოდენობის ნარჩენები, მათ შორის - სახიფათო, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება წარმოქმნილ ნარჩენებთან უსაფრთხო მოპყრობის ზოგად მოთხოვნებს - ადამიანის ჯანმრთელობაზე და გარემოზე შესაძლო ზიანის თავიდან აცილების მიზნით. აღნიშნულის შესაბამისად შპს „რუსთავის ფოლადი“ უზრუნველყოფს შემდეგი მოთხოვნების დაცვას:

- პერსონალს, რომელიც დაკავდება ნარჩენების მართვის სფეროში (შეგროვება, შენახვა, ტრანსპორტირება, მიღება/ჩაბარება) გავლილი ექნება შესაბამისი სწავლება შრომის დაცვის და პროფესიული უსაფრთხოების საკითხებში;
- პერსონალი უზრუნველყოფილი იქნება სპეცტანსაცმლით, ფეხსაცმლით და ინდივიდუალური დაცვის საშუალებებით;
- პერსონალს უნდა შეეძლოს პირველადი დახმარების აღმოჩენა მოწამვლის ან ტრავმირების შემთხვევაში ნარჩენებთან მუშაობის დროს;
- სამუშაოზე არ დაიშვება პირი, რომელსაც არ ექნება გავლილი შესაბამისი მომზადება, არა აქვს სპეცტანსაცმელი და აღენიშნება ავადმყოფობის ნიშნები;
- ნარჩენების შეგროვების ადგილზე დაუშვებელია დადგენილ ნორმაზე მეტი რაოდენობის ნარჩენების განთავსება. ასევე, დაუშვებელია ნარჩენების განთავსება ნაპერწკალ და სითბო წარმოქმნელ წყაროებთან ახლოს;
- ნარჩენების რამდენიმე სახის ერთად განთავსების დროს გათვალისწინებული იქნება მათი თავსებადობა;
- ნარჩენების დაგროვების ადგილებში არ დაიშვება უცხო საგნების, პირადი ტანსაცმლის, სპეცტანსაცმლის, ინდივიდუალური დაცვის საშუალებების შენახვა, სასტიკად იქნება აკრძალული საკვების მიღება;
- ნარჩენებთან მუშაობის დროს მკაცრად იქნება დაცული პირადი ჰიგიენის წესები, მუშაობის დასრულების შემდეგ აუცილებელია ხელების დაბანა;
- მოწამვლის ნიშნების შემთხვევაში, სამუშაო უნდა შეწყდეს და პირმა უნდა მიმართოს სამედიცინო პუნქტს და შეატყობინოს ამ შემთხვევაზე სტრუქტურული ერთეულის ხელმძღვანელობას.
- ხანძარსა და სახიფათო ნარჩენების შეგროვების ადგილები აღჭურვილი უნდა იყოს ხანძარქრობის საშუალებებით. ამ სახის ნარჩენების განთავსების ადგილებში სასტიკად იკრძალება მოწვევა და ღია ცეცხლით სარგებლობა;

- პერსონალმა უნდა იცოდეს ნარჩენების თვისებები და ხანძარქრობის წესები. ცეცხლმოკიდებული ადვილად აალებადი ან საწვავი სითხეების ჩაქრობა შესაძლებელია ცეცხლმაქრების, ქვიშის საშუალებით.
- პერსონალმა უნდა იცოდეს გამაფრთხილებელი და ამკრძალავი ნიშნების ცნობა, რომლებიც დატანილი იქნება ნარჩენისთვის განკუთვნილ კონტეინერებზე, მასალებზე და სხვ.

9. უსაფრთხოების მოთხოვნები და შესაძლებელი ავარიული სიტუაციების პრევენცია ნარჩენების მართვის დროს

- ავარიული სიტუაციების სალიკვიდაციო სამუშაოების ჩატარებაზე დაიშვებიან მხოლოდ პირები, რომლებსაც გავლილი აქვთ შესაბამისი სწავლება და ინსტრუქტაჟი.
- პირებმა, რომლებიც არ არიან დაკავებულები ამ სამუშაოებში უნდა დატოვონ სახიფათო ზონა.
- იატაკზე დაღვრილი სახიფათო ნივთიერებები ექვემდებარება გადაუდებელ ნეიტრალიზაციას და მოცილებას, ნახერხის ან მშრალი ქვიშის გამოყენებით. იატაკი უნდა გაიწმინდოს ტილოთი, რის შემდეგ მოირეცხოს წყალში გახსნილი სარეცხი საშუალებით ან სოდის 10%-იანი ხსნარით. ამ სამუშაოების ჩატარების დროს გამოყენებული უნდა იყოს ინდივიდუალური დაცვის საშუალებები (რესპირატორი, ხელთათმანები და ა.შ.).
- სათავსების იატაკები უნდა იყოს მოწესრიგებული. იატაკის საფარი უნდა იყოს მდგრადი ქიმიური ზემოქმედების მიმართ, რომ გამოირიცხოს მავნე ნივთიერებების სორბცია. იმ სათავსებში, სადაც მუშაობის პროცესში გამოიყენება ან ინახება მავნე ნივთიერებები, გამოკრული უნდა იყოს შესაბამისი გამაფრთხილებელი ნიშნები.
- იმ ადგილებში, სადაც ინახება ზეთები მოწყობილი უნდა იქნას ტევადობები კირის და ქვიშის შესანახად (დაღვრილი სითხეების ნეიტრალიზაციის და შეგროვებისათვის)
- ნამუშევარი ზეთის დასაწყობების ადგილთან ახლოს იკრძალება საშემდგომლო სამუშაოების ჩატარება, ფეთქებადსაშიში სიტუაციის თავიდან აცილების მიზნით.
- ნარჩენების აალებასთან დაკავშირებული ავარიული სიტუაციის ლიკვიდაციის დროს გამოიყენება ქაფი. ხანძარსაშიში ნარჩენების განთავსების ადგილთან ახლოს მოთავსებული უნდა იყოს ხანძარქრობის საშუალებები.
- აკუმულატორების ელექტროლიტის დაღვრის შემთხვევაში, დაღვრის ადგილი მუშავდება ნახერხით, ნეიტრალიზებული იქნება კირის ხსნარით, ხოლო შემდეგ მოირეცხება წყლით. ელექტროლიტი კანალიზაციაში ჩაშვების წინ უნდა განეიტრალდეს კალცინირებული კირის ხსნარით.
- ადგილები, სადაც წარმოებს საპოხი მასალებთან დაკავშირებული ოპერაციები, აღჭურვილი უნდა იყოს ნამუშევარი ზეთების და ფილტრების შესაგროვებელი ტევადობებით. გამორიცხული უნდა იქნას ნიადაგისა და ზედაპირული წყლების ზეთით დაბინძურების რისკი.
- იატაკზე დაღვრილი ლაქსადებადების მასალები ან გამხსნელები გადაუდებლად უნდა მოცილდეს ქვიშის ან ნახერხის საშუალებით.

10. პასუხისმგებლობა ნარჩენების მართვის გეგმის შესრულებაზე

კომპანიის ხელმძღვანელი ვალდებულია:

- საქმიანობის პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის სფეროში საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულებაზე;
- კომპანიის ნარჩენების მართვისათვის საჭირო მოწყობილობით, რესურსით და ინვენტარით უზრუნველყოფაზე;
- ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებით გამოვლენილი ნებისმიერი დარღვევის ან ინციდენტის შემთხვევაში სათანადო მაკორექტირებელი ღონისძიებების შესრულებაზე.

გარემოსდაცვითი მმართველი ვალდებულია:

- განახორციელოს შიდა კონტროლი ნარჩენების მართვის სფეროში საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულებაზე;
- განახორციელოს შიდა კონტროლი ნარჩენების მართვის გეგმასთან დაკავშირებით, საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.
- მოამზადოს, წელიწადში ერთხელ გადახედოს და საჭიროების შემთხვევაში განახლოს კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმა ან/და კონტრაქტორი კომპანიის შემთხვევაში მიაწოდოს მას სრული და სანდო ინფორმაცია ნარჩენების სახეობების, რაოდენობის, მართვის საკითხებთან და სხვ. დაკავშირებით;
- გაუწიოს ორგანიზება კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმით გათვალისწინებული ნარჩენების მართვის პროცესს;
- იზრუნოს კომპანიის ხელმძღვანელების და პერსონალის მიერ ნარჩენების მართვის გეგმით განსაზღვრული მოთხოვნების სრულ და სწორ შესრულებაზე;
- ნარჩენების მართვის ასპექტების გათვალისწინებით მოახდინოს გარემოს, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვის ეფექტურობის მაჩვენებლების ანგარიშგება ხელმძღვანელთან და გარეშე ორგანოებთან, როგორცაა სახელისუფლო ორგანოები და კრედიტორები;
- ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებით ნებისმიერი დარღვევის ან გარემოსდაცვითი ინციდენტის გამოვლენის შემთხვევაში განსაზღვროს სათანადო მაკორექტირებელი და პრევენციული ღონისძიებები და უზრუნველყოს მათი ადგილზე განხორციელება;
- ნარჩენების მართვის ეფექტურობის შესახებ მონაცემები წარუდგინოს შესაბამის სახელისუფლო ორგანოებს, მათი მხრიდან მოთხოვნის საფუძველზე;
- ნარჩენების მართვის გეგმით გათვალისწინებული მოთხოვნების შესრულების მიზნით, შეიმუშავოს, მიმოიხილოს და საჭიროების შემთხვევაში განახლოს შიდა პროცედურები;
- უზრუნველყოს სახიფათო ნარჩენების, შემდგომი მართვის მიზნით, გარემოსდაცვითი ნებართვის მქონე კონტრაქტორი კომპანიის შერჩევა, ხელშეკრულების გაფორმება და ამ ხელშეკრულებების შესრულების კონტროლი;
- უზრუნველყოს ნარჩენების ტრანსპორტირებაზე ხელშეკრულების ლიცენზირებულ გადამზიდავთან გაფორმება, ან/და გარემოსდაცვის სამინისტროსგან რეკომენდაციის/ნებართვის მოპოვება;
- ქონდეს მჭიდრო თანამშრომლობა გარემოსდაცვით სფეროში დასაქმებულ პერსონალთან, რათა პირველ რიგში უზრუნველყოფილ იქნას ნარჩენების წარმოქმნის შემცირებისთვის სათანადო ზომების მიღება და შემდგომ, ყველა წარმოქმნილი ნარჩენის იდენტიფიცირება, მათი შეგროვების, ტრანსპორტირების და განთავსების პროცედურების განსაზღვრა და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით მისაღები ფორმით მათი ხელახალი გამოყენების, აღდგენის, გადამუშავების, მართვის და განთავსების შესაძლებლობების დადგენა;
- უზრუნველყოს დასაქმებული პერსონალისთვის ნარჩენების მართვის გეგმის მოთხოვნების შესახებ ოფიციალური ტრენინგ პროგრამების ჩატარება და გააცნოს ნარჩენებთან უსაფრთხო მოპყრობის ზოგადი მოთხოვნები.

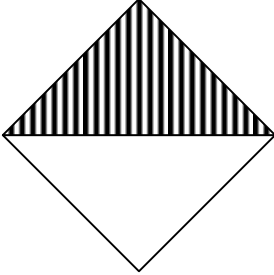

საწარმოს პერსონალი, რომელიც დაკავებულია ნარჩენების მართვის სფეროში პასუხისმგებელია:

- ნარჩენების მართვის თაობაზე, გარემოსდაცვით მმართველს მიაწოდოს სრული, სწორი დოკუმენტაცია (ინფორმაცია);
- გაუწიოს დახმარება გარემოსდაცვით მმართველს „ნარჩენების მართვის გეგმის“ მოთხოვნების შესრულების პროცესში.

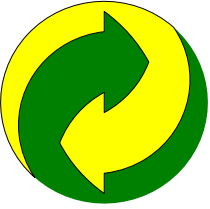

სახიფათო ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელი პერსონალის სწავლების ღონისძიებები

- კომპანიის სახიფათო ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელმა პირებმა უნდა გაიარონ ტრენინგი საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში ან სხვ. არსებულ სასწავლო კურსებზე;
- ასევე უნდა ჩატარდეს შიდა სწავლებები, ადგილობრივი კადრების ან მოწვეული სპეციალისტების მიერ.

დანართი 1. სახიფათოობის, გამაფრთხილებელი და ამკრძალავი ნიშნები
საშიშროების ნიშნები მარკირებისათვის

 <p>ფეთქებად საშიში ნივთიერება და ნაკეთობა</p>	 <p>სხვა საშიში ნივთიერებები და ნაკეთობანი</p>	 <p>ტოქსიკური აირი და ნივთიერება</p>	 <p>გამალიზიანებელი, მავნე</p>
 <p>აალებადი სითხეები</p>	 <p>აალებადი სითხეები</p>	 <p>აალებადი ნივთიერება</p> <p>მყარი</p>	 <p>ეკოტოქსიკური</p>

გამაფრთხილებელი და ამკრძალავი ნიშნები

 <p>მოწევა აკრძალულია</p>	 <p>ექვემდებარება გადამუშავებას</p>	 <p>საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისათვის</p>	 <p>ხანძარსაშიშია</p>
--	--	--	--

დანართი 2. სახიფათო ნარჩენების საინფორმაციო ფურცელი

სახიფათო ნარჩენის კოდი		სახიფათო ნარჩენის დასახელება	
სახიფათო თვისებები	კლასიფიკაციის სისტემა	H კოდები	სახიფათობის განმსაზღვრელი მახასიათებელი
	ძირითადი:		
	დამატებითი:		
პროცესი/საქმიანობა, რომლის შედეგად წარმოიქმნება სახიფათო ნარჩენები			
ფიზიკური თვისებები	მყარი ☐	შენიშვნა	
	თხევადი ☐		
	ლექი ☐		
	აირი ☐		
ქიმიური თვისებები	მჟავა ☐	შენიშვნა	
	ტუტე ☐		
	ორგანული ☐		
	არაორგანული ☐		
	ხსნადი ☐		
	უხსნადი ☐		
გამოსაყენებელი შეფუთვის ან კონტეინერის სახეობა		სახიფათობის ნიშნები, რომლებიც გამოყენებული უნდა იყოს შენახვის/ტრანსპორტირების დროს	
პირველადი დახმარება		ზომები საგანგებო სიტუაციის დროს	